

KAZIMIERZ KRAWIARZ

Kursy dla borowych w Kórniku

Tytus i Jan Działyńscy dostrzegali potrzebę utworzenia polskiej szkoły dla leśników i zamierzali ją utworzyć w Kórniku, ale za ich życia plan ten się nie powiódł. Myśl tę pielęgnowali Józef Rivoli i Filip Skoraczewski, planowani przez Działyńskich na wykładowców w projektowanej szkole. Z ich też inicjatywy w 1906 roku Towarzystwo Leśne w W.Ks. Poznańskim postanowiło w Kórniku organizować kursy szkoleniowe dla borowych. Pierwszy kurs odbył się w Kórniku w 1908 r. We wrześniu 1908 roku "Przegląd Leśniczy" opublikował odezwę zarządu Towarzystwa Leśnego na W. Ks. Poznańskie następującej treści: *.....Na założenie zawodowej szkoły nie pozwala brak środków materialnych i stosunki polityczne. Wobec tego "Towarzystwo Leśne" chcąc brakom tym zapobiec, uchwaliło na jesieni 1906 r. urządzanie kursów dla borowych... Kurs odbędzie się w lasach kórnickich od 12-go do 17-go października r.b. Zgłoszenia przyjmuje i bliższych objaśnień udziela urządzający kurs, nadleśniczy K. Wojczyński w Kórniku. 1) wiadomości wstępne., 2) nauka zakładania szkótek, sadzenia i siania, 3) o trzebieży i pielęgnowaniu drzewostanów, 4) ważniejsze zasady ochrony lasu: przeciwko ludziom, zwierzętom, roślinom i wpływom natury, 5) użytkowanie lasu: a) właściwości drzewa, b) techniczne błędy drzewa, c) sprzęt drzewa, d) sprzęt użytków ubocznych. Szczegółowy plan wydatków według dni otrzymają uczestnicy kursu w dniu rozpoczęcia. Prócz wykładów odbędą się wycieczki do parku (botaniczna) i do lasów kórnickich. Turwia w sierpniu 1908 r.*

*Z polecenia Zarządu Towarzystwa Leśnego
na W. Ks. Poznańskie
Breliński, sekretarz.*

Obszerne sprawozdanie z **pierwszego kursu** napisał Jan Mreła, jeden z jego uczestników. Opublikowano je w Przeglądzie Leśniczym w styczniu 1909 roku. Stało się one kompendium wiedzy niezbędnej leśniczemu. Wykładowcami pierwszego kursu byli: Edmund Bartz (nadleśniczy z Dobrojewa) – botanika i zoologia leśna., (?) Breliński (nadleśniczy z Turwi) – o glebie., Tadeusz Meyer (asystent z Kórnika) – o miernictwie, Kazimierz Wojczyński (nadleśniczy z Kórnika) – o siewie i sadzeniu, Władysław Alkiewicz (nadleśniczy z Zielińca) – użytkowaniu lasu, Marian Kapałczyński (nadleś-

RYC 1. Pamiątka z II kursu dla borowych w lasach kórnickich w terminie 13–18 września 1909 roku

niczy z Czarniejewa) o ochronie lasu, (?) Rakowski (kasjer dominium kórnickiego) – o zabezpieczeniu robotników. Oprócz teorii były również zajęcia praktyczne i wycieczki. W kursie brało udział 23 słuchaczy. Cały kurs odbywał się pod dyrekcją Kazimierza Wojczyńskiego nadleśniczego kórnickiego.

Drugi kurs odbył się w dniach od 13 do 18 września 1909 roku. Program kursu był taki sam jak poprzedniego. Zajęcia z miernictwa prowadził Antoni Sell (nadleśniczy z Chobienic). Każdy wykład, oprócz miernictwa, zakończony był krótkim pisemnym egzaminem. Ogółem w kursie uczestniczyło 17 borowych. Z wyników egzaminów wystawiano świadectwa podpisane przez prezesa Towarzystwa Leśnego na W. Ks. Poznańskie Józefa Rivolego oraz komisję egzaminacyjną. Oprócz świadectw uczestnicy otrzymali: "Opis parku kórnickiego" dr Zygmunta Celichowskiego, "Okólnik o zbieraniu nasion" prof. Stanisława Sokołowskiego, "Hodowlę ryb w małych stawkach" dr. P. Wilkosza oraz "Przepisy wyróbki drewna dla kularzy w lasach kórnickich" – Kazimierza Wojczyńskiego.

Trzeci kurs odbył się od 29 sierpnia do 3 września 1910 r. Program kursu nie odbiegał od poprzednich, jedynie zajęcia z miernictwa, jako nowy wykładowca, prowadził Antoni Pacyński (nadleśniczy z Babek). W trzecim kursie uczestniczyło 22 borowach. Każdy z uczestników oprócz świadectwa otrzymał porcję literatury w tym hektografowane od-

czyty "O trzebieży sosny oraz szkodliwych owadach i grzybkach na niej" – Kazimierza Wojczyńskiego.

Czwarty kurs odbył się od 7 do 12 sierpnia 1911 roku. Ukończyło go 26 słuchaczy. Program kursu nie odbiegał od poprzednich, również grono wykładowców było podobne. Dodatkowym wykładem były zajęcia z łowiectwa, które prowadził Leon Ziółkowski (nadleśniczy mcheński)... "Cały kurs odbywał się w obecności dziedzica Majętności Kórnickiej JWP Władysława hr. Zamoyskiego, który w tym czasie zjechawszy, przysłuchiwał się Wszystkim wykładom, uczestniczył prawie we wszystkich wycieczkach i zabiegi Towarzystwa około wydania podręcznika dla borowych poprzez obiecał". Sprawozdanie z kursu przygotował i opublikował jego organizator Kazimierz Wojczyński.

W kwietniu 1912 roku Antoni Pacyński, sekretarz Towarzystwa, anonsował o kolejnym **piątym kursie** planowanym w dniach od 5 do 10 sierpnia. Podał on również, że wykłady są bezpłatne, mieszkania i utrzymanie borowi muszą znaleźć w domach zajezdnych w Kórniku. W piątym kursie wzięło udział 18 słuchaczy, w tym kilku słuchaczy, którzy wcześniej brali już udział w kursach. Również grono wykładowców było podobne. Ze sprawozdania z kursu dowiadujemy się, że Antoni Sell objął nadleśnictwo w Babkach. Z nowymi wykładami pojawili się: Władysław Wiewiórowski (nadleśniczy z Miłosławia) – "O glebie", oraz dr Andrzej Tłok (lekarz z Kórnika) który mówił o nowej ustawie zabezpieczającej na wypadek choroby.

W lipcu 1913 roku w "Przeglądzie Leśniczym" zapowiedziano kolejny, **szósty kurs**, który zaplanowano w dniach od 4 do 9 sierpnia. Ze sprawozdania z kursu opublikowanego w październikowym Przeglądzie Leśniczym dowiadujemy się, że w kursie uczestniczyło 22 borowych. Od egzaminów odstąpiono ze względu na przeważającą liczbę zupełnie nowych słuchaczy, ale każdy z uczestników otrzymał poświadczenie z odbytego kursu. Dla zachęty do dalszej nauki otrzymali oni również broszurkę Z. Treszki pt. "Ochrona ptactwa pożytecznego" wydaną przez Wydział Gal. Towarzystwa Leśnego", "Przepisy wyróbki drewna w lasach kórnickich oraz hektografowane odczyty o grzybach i owadach na sośnie, o siewie i sadzeniu drzew leśnych" Kazimierza Wojczyńskiego. Każdy z uczestników kursu otrzymał po 20 gramów żyta krzaczastego do robienia prób".

W 1914 roku ukazała się zapowiedź o organizowaniu **siódmego kursu**, ale wybuch I wojny światowej przeszkodził w jego zorganizowaniu. Odzyskanie niepodległości w 1919 roku postawiło przed polskimi leśnikami wiele problemów do rozwiązania, w dziedzinie leśnictwa i drzewnictwa. W celu właściwego ich rozwiązania w Poznaniu zorganizowano w dniach od 10 do 12 października 1921 roku III Ogólny Zjazd Leśników Polskich. Powołano cztery komisje problemowe. Sprawami nauki leśnictwa, doświadczalnictwa zajmowano się w pierwszej komisji a zagadnienia "szkolnictwa niższego" powierzono Kazimierzowi Wojczyńskiemu, który w tym czasie kierował szkołą leśną w Margoninie. Z kursem dla borowych w Kórniku spotykamy się ponownie w 1927 roku. Inicjatorem tych kursów był Zarząd Fundacji "Zakłady Kórnickie". W protokole Zarządu z 27 czerwca 1927 roku czytamy: *...co do leśnictwa proponuje p. Pacyński na samym początku zorganizowanie wykładów, któreby dawały corocznie pogląd na zdobycze naukowe z dziedziny leśnictwa w roku ostatnim na wzór wydawnictwa prof. Webera w Niemczech. Wreszcie powinno się pomyśleć o jakichś wykładach dla włościan i borowych, a ewentual-*

nie także o wznowieniu kursów dla borowych i kursów ogrodnictwa dla synów włościańskich. Organizację kursu zlecono Wielkopolskiej Izbie Rolniczej w Poznaniu (WIR). Przewodniczącym pierwszego kursu po I wojnie światowej był Władysław Alkiewicz. Na świadectwie ukończenia takiego kursu wystawionym na nazwisko Adama Szumińskiego z Wyszakowa (pow. Środa), widnieją podpisy wykładowców i egzaminatorów:

WIELKOPOLSKA IZBA ROLNICZA W POZNANIU

ŚWIADECTWO

z ukończenia kursu dokształcającego dla borowych-podleśniczych

Zaświadcza się, iż p. *Szumiński Adam*
z *Wyszakowa* powiat *Środa*
urodzony dnia *8 grudnia 1901* w *Podgajcu*
powiat *Środa* odbył w czasie od *16 maja 1927*
do *25 czerwca 1927* Kurs dokształcający dla borowych-podleśniczych
w Kórniku i przy egzaminach, odbytych przy końcu kursu w dniach
23, 24, 25 czerwca 1927 r. uzyskał predykat:

dobrze

Poznań, dnia *25 czerwca 1927*

Wielkopolska Izba Rolnicza

Prezydent:

[Signature]

Nacelnik Wydziału Leśnictwa:

Wł. Alkiewicz
Przewodniczący kursu

Wykładowcy i egzaminatorzy:

[Multiple signatures of lecturers and examiners]
[Illegible handwritten names]

Cielonkami, drukarni „Poradnik Gospodarski” w Poznaniu

Franciszka Nowaka – państwowego nadleśniczego, Tadeusza Meyera – nadleśniczego Kórnickiego, Mieczysława Paula – asesora leś. pryw. WIR, Tytusa Janickiego – kierownika Szkoły w Kórniku, Antoniego Wróblewskiego – dyrektora ogrodów kórnickich, Józefa Maćkowiaka – inspektora lasów WIR, dr W. Kuleszy z Uniwersytetu Poznańskiego oraz T. Gościckiego – lekarza.

W kwietniu 1928 roku w "Przeglądzie Leśniczym" opublikowano odezwę o 6-tygodniowym kursie dokształcającym dla borowych – podleśniczych z lasów prywatnych. Odezwę podpisała Wielkopolska Izba Rolnicza oraz Przybylski reprezentujący Związek Zawodowy Leśników w Rz. Pol. Kurs ten odbył się w dniach od 30 maja do 11 lipca 1928 roku. Jak zapowiadano kurs obejmował najważniejsze przedmioty z dziedziny leśnictwa, a mianowicie: ochrona, hodowla, zarząd i użytkowanie lasu, pomiar drzew i drzewostanów, nauka miernicza, botanika, łowiectwo, rachunki, język polski (ortografia) i niesienie pierwszej pomocy przy nieszczęśliwych wypadkach w lesie. Oprócz ćwiczeń, planowano zajęcia praktyczne w lesie. Po zakończeniu kursu odbywały się egzaminy, na podstawie których uczestnicy kursu otrzymali świadectwa ukończenia kursu. Uczestnictwo w kursie było odpłatne. Koszty utrzymania w Kórniku pokrywali uczestnicy sami. Organizatorzy zapewniali miejsca noclegowe, lecz każdy z uczestników musiał posiadać własny siennik, pościel, bieliznę i wnosił opłatę za kurs w wysokości 40 złotych. Nie udało się znaleźć śladu z tego kursu. O jego powodzeniu świadczy jedynie **ponowne zorganizowanie takiego kursu w 1929 roku.**

Przegląd Leśniczy w kwietniu 1930 roku ogłosił nabór na kolejny sześciotygodniowy kurs dokształcający dla borowych-podleśniczych z lasów prywatnych, w dniach od 19 maja do 28 czerwca. Program tego kursu zasadniczo nie odbiegał od kursów poprzednich. Również warunki przyjmowania i korzystania z kursu były podobne. Nieco wzrosły opłaty. Zgłoszenia przyjmowała Wielkopolska Izba Rolnicza, Wydział Leśnictwa.

Wydaje się, że był to ostatni kurs dla borowych zorganizowany w Kórniku. W dostępnej literaturze nie spotykamy żadnych wzmianek. W 1933 roku w Kórniku rozpoczął działalność Zakład Badania Drzew i Lasu, który realizował naukowy program w zakresie dendrologii i pomologii. Jego powstanie wynikało z woli aktu fundacyjnego Jadwigi, Marii i Władysława Zamojskich tworzących w 1925 roku Fundację "Zakłady Kórnickie".